

Hanna Kruk

Akademia Morska w Gdyni

DZIAŁALNOŚĆ PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH A ROZWÓJ REGIONALNY NA PRZYKŁADZIE PARKU KRAJOBRAZOWEGO WYSOCZYZNY ELBLĄSKIEJ

1. Wstęp

Spośród podmiotów działających na rynku jednostki budżetowe wyróżniają się swoją specyfiką. Są to jednostki sektora finansów publicznych, działające na podstawie statutu (określającego nazwę, siedzibę i przedmiot działalności danej jednostki), które pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a uzyskane dochody odprowadzają na rachunek dochodów budżetu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego [art. 20 pkt 1 i 2 Ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. ...]. Celem ich działalności nie jest maksymalizacja zysków, ale realizacja zadań związanych z funkcjonowaniem danego systemu społeczno-gospodarczego. Wśród jednostek budżetowych są też dyrekcje i zarządy parków krajobrazowych.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, park krajobrazowy jest tworzony na mocy rozporządzenia wojewody, ze względu na wysokie walory przyrodnicze, historyczne, kulturowe i krajobrazowe istniejące na danym obszarze, w celu zachowania oraz upowszechnienia tych wartości. Wojewoda nadaje też statut parku krajobrazowego lub zespołu parków [art. 16 pkt 1, 3 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. ...]. Na terenie parku krajobrazowego dopuszczalne jest gospodarcze wykorzystanie gruntów leśnych, rolnych oraz nieruchomości [art. 16 pkt 6 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. ...], chociaż dominującą funkcją jest funkcja ochronna i jej powinny być podporządkowane prowadzone działania [Pawlaczyk, Jermaczek 1995, s. 109-110]. Dyrektor parku krajobrazowego (albo zespołu parków) powinien realizować zadania nie tylko z zakresu ochrony przyrody, ale również organizować działalność naukową, dydaktyczną

(edukacyjną) i wydawniczą (związaną z ochroną przyrody i funkcjonowaniem parku) oraz działalność turystyczną i rekreacyjną na terenie parku i jego otuliny. Ma prawo również wydawać decyzje administracyjne (z upoważnienia wojewody) w zakresie ochrony przyrody oraz współdziałać z jednostkami organizacyjnymi, osobami prawnymi i fizycznymi (w tym z jednostkami administracji publicznej) przy realizacji zadań z zakresu ochrony przyrody [art. 105 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. ...; § 6 Zarządzenia nr 110 ...]. Zatem działalność parku krajobrazowego obejmuje nie tylko samą ochronę przyrody parku, ale także inne zadania. Odpowiednio prowadzona może przyczyniać się do rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jego konkurencyjności.

2. Rozwój regionalny i lokalny a działalność parków krajobrazowych

Rozwój regionalny najczęściej jest definiowany jako rozwój gospodarczy zachodzący w skali lokalnej lub regionalnej. Zgodnie z innym poglądem, ten rozwój jest utożsamiany z metodami i mechanizmami pozwalającymi na stymulowanie rozwoju w skali lokalnej/regionalnej. L. Wojtasiewicz z kolei określa rozwój lokalny jako zespół pewnych, pożądanych zmian zachodzących w danej jednostce społeczno-terytorialnej [Waldziński 2005, s. 48].

Rozwój regionalny może być rozpatrywany w ujęciu [Waldziński 2005, s. 45]:

- 1) mikroekonomicznym – zostaje uwzględniony punkt widzenia przedsiębiorstw i gospodarstw domowych;
- 2) mezoekonomicznym – przedstawia punkt widzenia władz regionalnych i lokalnych oraz działów, branż i gałęzi gospodarki;
- 3) makroekonomicznym – jest uwzględniany punkt widzenia władz centralnych (w skali państwa) i ponadnarodowych ośrodków integracyjnych (np. Unia Europejska).

W artykule zostanie przyjęty punkt widzenia władz lokalnych i regionalnych. Podstawowym kryterium rozwoju gospodarczego przyjmowanym w ujęciu mezoekonomicznym jest wzrost konkurencyjności regionu [Waldziński 2005, s. 47]. Konkurencyjność regionu jest definiowana m.in. jako zespół wszystkich cech, które decydują o atrakcyjności regionu jako miejsca zamieszkania i alokacji zasobów kapitałowych [Godlewska 2001, s. 27]. Wśród podstawowych celów konkurencyjności regionu wymienia się [Gogolewska 1999, s. 182]:

- 1) wzrost atrakcyjności danego regionu poprzez obniżenie kosztów dostępu do znajdujących się na jego terenie zasobów środowiska przyrodniczego oraz innych zasobów związanych z działalnością podmiotów gospodarczych (zasobów ludzkich, kapitału, infrastruktury), co pozwoli przedsiębiorstwom na osiągnięcie lepszej pozycji konkurencyjnej;
- 2) marketing zasobów, czyli oferowanie specyficznego produktu, jakim jest region, w zamian za korzyści, jakie region uzyska w wyniku lokalizacji na swoim terenie podmiotów gospodarczych.

Wpływ na konkurencyjność regionu mają m.in. zadania realizowane przez władze lokalne i regionalne oraz inne instytucje działające w regionie. Można wymienić następujące [Wysocka 2000, s. 69]:

- 1) tworzenie warunków umożliwiających rozwój gospodarczy;
- 2) utrzymanie i rozbudowę infrastruktury;
- 3) pozyskiwanie środków potrzebnych do sfinansowania działań służących użyteczności publicznej;
- 4) zarówno wspieranie, jak i prowadzenie działań służących podwyższeniu poziomu wykształcenia mieszkańców regionu;
- 5) racjonalne wykorzystywanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz kształtowanie elementów tego środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (ekorozwoju);
- 6) wspieranie innowacji, postępu technologicznego oraz ogólnie pojmowanego rozwoju nauki;
- 7) wspieranie rozwoju kultury, a także ochronę istniejącego na terenie regionu dziedzictwa kulturowego (w tym jego racjonalne wykorzystanie);
- 8) promocję walorów (przyrodniczych, kulturowych itp.) regionu oraz możliwości jego rozwoju.

Warto zwrócić uwagę na punkt 5: racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego. Te zasoby są jednym z podstawowych czynników wpływających na możliwość rozwoju lokalnego i regionalnego. Z jednej strony mogą stanowić barierę, z drugiej natomiast, odpowiednio wykorzystane, umożliwiają specjalizację i szybki rozwój gospodarczy [Pajda 2002, s. 313].

Analizując zadania władz lokalnych w zakresie rozwoju gospodarczego, można dostrzec pewne podobieństwo do zadań dyrektorów parków krajobrazowych:

1. Plan ochrony każdego parku krajobrazowego zawiera m.in. wykaz zaleceń dotyczących prowadzonej na terenie parku gospodarki; mimo, że w ustawie o ochronie przyrody są wymienione zakazy, które mogą być wprowadzone na terenie parku krajobrazowego [art. 17 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r.], obecnie w planach krajobrazowych odchodzi się od rygorystycznego formułowania zakazów – są to już raczej zalecenia [§ 6 Rozporządzenia Wojewody ...].

2. Parki krajobrazowe na prowadzoną przez siebie działalność przeznaczają nie tylko środki przyznane im przez wojewodę, ale bardzo często starają się również pozyskać środki finansowe z innych źródeł. Środki te są wykorzystywane do realizacji zadań użyteczności publicznej, np. organizacji warsztatów, letnich obozów dla dzieci i młodzieży, urządzania ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych, szlaków turystycznych, publikowania materiałów edukacyjnych, promujących region itp.

3. Pracownicy parków krajobrazowych prowadzą różnego rodzaju działania edukacyjne, upowszechniając wiedzę o regionie, jego historii, przyrodzie, kulturze – wpływa to na poziom wiedzy mieszkańców regionu (a zwłaszcza dzieci) i na poziom ich świadomości ekologicznej.

4. Dyrektor parku wydaje opinie, uzgodnienia oraz decyzje dotyczące inwestycji i innych zadań związanych z działalnością gospodarczą pod względem ich wpływu na przyrodę i walory parku krajobrazowego. Można więc powiedzieć, że w ten sposób ma on wpływ na racjonalizację wykorzystania zasobów przyrodniczych.

3. Działalność parków krajobrazowych na przykładzie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej

Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej został utworzony w 1985 r. na terenach leżących na południe od Zalewu Wiślanego w dawnym województwie elbląskim (obecnie województwo warmińsko-mazurskie). Jego obszar obejmuje znaczną część wysoczyzny morenowej o bogatej rzeźbie terenu, walorach krajobrazowych i równie dużych walorach przyrodniczych – występują tutaj rzadkie i chronione gatunki roślin i zwierząt oraz zbiorowiska roślin [Kotliński 2000a, s. 32-38; Kotliński 2000b, s. 100-103; Neuman 1994, s. 85]. Park ten jest położony na terenie powiatu elbląskiego, a ściślej: na terenach należących do gmin: Elbląg, Tolkmicko, Milejewo oraz miasta Elbląg.

Obecnie strukturę organizacyjną Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej tworzą następujące stanowiska pracy i zespoły stanowisk: dyrektor parku krajobrazowego, zespół administracyjno-gospodarczy, zespół ds. dydaktyki, edukacji ekologicznej i promocji parku, zespół ds. ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych parku oraz straż parku [§ 7 Zarządzenia nr 110 ...].

Ponieważ dyrektor parku krajobrazowego może wykonywać inne (nie tylko dotyczące obszaru parku) zadania powierzone przez wojewodę, pod opieką pracowników dyrekcji Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej znajduje się m.in. rezerwat przyrody „Jezioro Drużno” [§ 7 Zarządzenia nr 110 ...].

W ramach swoich obowiązków pracownicy parku krajobrazowego zajmują się m.in. (na podstawie sprawozdania wewnętrznego Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej):

1) ochroną przyrody i krajobrazu – prowadzą inwentaryzację przyrodniczą, monitoring występowania chronionych i rzadkich gatunków, starodrzewów, zadrzewień śródpolnych, oczek wodnych itp. opracowują plany ochrony parku, projekty rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, pomników przyrody itp. oraz prowadzą monitoring zagrożeń dla przyrody parku (wewnętrznych i zewnętrznych);

2) administrowaniem terenem parku – tworzą cyfrowe bazy danych i mapy numeryczne parku, opiniują i uzgadniają zadania inwestycyjne, projekty zabudowy, projekty budowlane i inne podobne (opinie i uzgodnienia dotyczą oddziaływania przedsięwzięć na przyrodę i przestrzeń parku);

3) edukacją ekologiczną i promocją walorów parku – organizują konkursy, turnieje, zajęcia terenowe, prelekcje w szkołach, akcje z cyklu „sprzątanie świata”, wydają publikacje książkowe i foldery, wytyczają i urządzają szlaki turystyczne oraz ścieżki przyrodniczo-edukacyjne itp.;

4) prowadzą inne działania – np. podejmują wspólne przedsięwzięcia z innymi jednostkami budżetowymi lub organizacjami (nadleśnictwem, urzędami gmin, miastem, starostwem powiatowym i innymi).

4. Ocena działalności prowadzonej przez Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej w 2006 r.

W 2007 r. przeprowadzono badanie ankietowe skierowane do władz: starostwa powiatowego Elbląg, miasta Elbląg, gmin: Elbląg, Tolkmicko i Milejewo – czyli jednostek terytorialnych, których obszary częściowo znajdują się w granicach Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej. Największa (w ujęciu procentowym) część powierzchni położona w granicach parku przypada na gminę Tolkmicko. Tylko stosunkowo niewielki obszar tej gminy znajduje się poza granicami parku i jego otuliny. Najmniejszą część swojej powierzchni zlokalizowaną w granicach parku ma gmina Elbląg.

Celem ankiety była próba oceny władz lokalnych zadań realizowanych w 2006 r. przez pracowników Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej. Ocenie poddano działalność parku z punktu widzenia potencjalnego zwiększenia atrakcyjności gmin, miasta i starostwa. Ankieta składała się z dwóch części. W pierwszej przedstawiono zadania, jakie zostały zrealizowane przez pracowników parku w roku 2006. Zadania podzielono na 3 grupy (tab. 1).

Do wyboru były następujące warianty odpowiedzi: pozytywny wpływ realizowanego zadania na rozwój gminy, miasta lub powiatu jest:

1) bardzo duży – realizowane zadanie ma zasadnicze znaczenie dla wzrostu atrakcyjności danej jednostki administracyjnej i tempa rozwoju regionu;

2) duży – zadanie ma istotne znaczenie dla wzrostu atrakcyjności gminy, miasta lub powiatu oraz tempa rozwoju regionu;

3) przeciętny – zadanie ma przeciętne znaczenie dla wzrostu atrakcyjności gminy, miasta lub powiatu i tempa ich rozwoju, albo wpływa istotnie lub bardzo istotnie na wzrost atrakcyjności i pozytywnie wpływa na możliwość rozwoju części terytorium danej jednostki administracyjnej, albo w średnim stopniu warunkuje ten rozwój na całym terytorium;

4) mały – zadanie w sposób niewielki/nieznacznym wpływa na wzrost atrakcyjności gminy, miasta lub powiatu i tempo ich rozwoju;

5) brak wpływu – realizowane zadanie nie ma wpływu na wzrost atrakcyjności i zwiększenie tempa rozwoju regionu;

6) nie mam zdania.

W drugiej części ankiety przedstawiciele władz lokalnych mieli możliwość przedstawienia własnych propozycji zadań, przydatnych z punktu widzenia rozwoju poszczególnych jednostek administracyjnych, które w kolejnych latach mogłyby realizować Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej. Mogli również zaproponować, które zadania byliby skłonni wspierać finansowo.

Tabela 1. Zadania realizowane przez pracowników Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej w 2006 r.

Nazwa grupy zadań	Wyszczególnienie
Ochrona przyrody i krajobrazu	Sporządzenie opracowań, takich jak: <ul style="list-style-type: none"> – projekt planu ochrony Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej – projekty planów ochrony rezerwatów przyrody: „Buki Wysoczyzny Elbląskiej” i „Kadyński Las” – ocena stanu środowiska przyrodniczego Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej w 2006 r. oraz identyfikacja zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej
	Inwentaryzacja rzadkich i cennych elementów przyrody żywej i nieożywionej na terenie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej i jego otuliny: glazów narzutowych (w celu ewentualnego wytyczenia szlaku turystycznego), roślin (w tym starych drzew) i zwierząt
	Zadania dotyczące rezerwatu przyrody „Jezioro Drużno” i jego otuliny: <ul style="list-style-type: none"> – kontrola całego obszaru wodnego i nadzór nad rezerwatem – monitoring bociana białego, rzadkich gatunków ptaków oraz obserwacje przyrodnicze roślin i zwierząt
Administrowanie terenem parku	Tworzenie cyfrowych baz danych dotyczących: walorów kulturowych, przyrodniczych, krajobrazowych oraz stanu i zagrożeń środowiska przyrodniczego dla obszarów: Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej i jego otuliny; rezerwatu jeziora Drużno; obszarów włączonych do europejskiej sieci obszarów chronionych NATURA 2000
	Tworzenie mapy numerycznej (cyfrowej) obszaru Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej i okolic
	Opiniowanie i uzgadnianie (w formie opinii pisemnej) wszystkich zadań inwestycyjnych, przedsięwzięć gospodarczych jako zamierzeń bezinwestycyjnych (np. zmiany profilu produkcji czy usług związane z oddziaływaniem na środowisko przyrodnicze parku), projekty decyzji o warunkach zabudowy, projekty budowlane i architektoniczne pod względem oddziaływania na przestrzeń Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej
Edukacja ekologiczna oraz działania promocyjne	Realizowane zadania z zakresu edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży szkolnej: <ul style="list-style-type: none"> – zajęcia terenowe, prelekcje w szkołach – konkursy plastyczno-przyrodnicze – VI olimpiada „Przyroda i historia powiatu elbląskiego”
	Przygotowywanie, redagowanie i wydawanie ilustrowanych publikacji promocyjnych
	– Zajęcia dla dzieci i młodzieży związane z Międzynarodowym Dniem Ziemi lub Światowym Dniem Ochrony Środowiska: <ul style="list-style-type: none"> – „Wiosenne Sprzątanie Warmii i Mazur” – na terenie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej – festyn i piknik ekologiczny – „Sprzątanie Świata – Polska 2006” na terenie parku krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej oraz wokół rezerwatu „Jezioro Drużno” Turniej wiedzy przyrodniczo-ekologicznej pn. „Woda, Gleba, Powietrze” podsumowujący akcję „Sprzątanie Świata – Polska 2006”
Inne działania	Nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów w zakresie podejmowania wspólnych przedsięwzięć na rzecz promocji i ochrony Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej z gminami, starostwem powiatowym, związkami gmin, stowarzyszeniami, miastem Elbląg itp.
	Realizacja „Projektu zagospodarowania zielenią terenu wokół budynku Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej”

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Plan Pracy Parku...].

Na ankietę odpowiedziały władze miasta Elbląg, gminy Tolkmicko, gminy Elbląg oraz starostwo powiatowe w Elblągu.

Gmina Tolkmicko ze względu na to, że większość jej terytorium znajduje się w granicach parku krajobrazowego, za istotne uznała zadania realizowane z zakresu ochrony przyrody: oceniła, że bardzo duży pozytywny wpływ ma sporządzenie projektu planu ochrony parku oraz duży wpływ ma opracowanie projektów planów ochrony rezerwatów przyrody „Kadyński Las” i „Buki Wysoczyzny Elbląskiej” (oba rezerwaty znajdują się na terenie tej gminy). Podobnie (wybrana odpowiedź: duży wpływ) jest w wypadku inwentaryzacji rzadkich i cennych elementów przyrody ożywionej i nieożywionej. Natomiast wpływ identyfikacji zagrożeń parku został oceniony jako przeciętny. Za ważne (odpowiedź: bardzo duży wpływ) uznano również zadania związane z tworzeniem cyfrowych baz danych o parku, mapy numerycznej parku oraz opiniowanie i uzgadnianie zadań inwestycyjnych, przedsięwzięć gospodarczych, projektów itp. Za nieco mniej ważne (odpowiedź: duży wpływ) uznano wszystkie działania z zakresu edukacji ekologicznej i promocji. Władze gminy Tolkmicko uznały również, że bardzo duży wpływ na rozwój lokalny ma również nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów dotyczących wspólnych działań podejmowanych na rzecz promocji i ochrony parku (kontaktów między parkiem a władzami lokalnymi, stowarzyszeniami itp.).

Urząd Miejski w Elblągu również uznał, że zadania realizowane przez Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej mają istotny wpływ na rozwój miasta oraz regionu (w granicach parku znajdują się tereny miejskie, m.in. las komunalny Bazantarnia, dzielnica Próchnik – dawniej miejscowość, włączona obecnie w teren miasta, oraz otaczające ją tereny, w tym kompleksy leśne). Władze Elbląga oceniły, że realizowane przez park krajobrazowy zadania dotyczące: sporządzania projektów planu ochrony parku, rezerwatów przyrody, oceny stanu środowiska przyrodniczego, a także zadania dotyczące rezerwatu przyrody „Jezioro Drużno” mają duży wpływ na rozwój regionu. Podobnie oceniono tworzenie cyfrowych baz danych i mapy numerycznej terenu parku (odpowiedź: duży wpływ). Natomiast za bardzo ważne (odpowiedź: bardzo duży wpływ) uznano opiniowanie i uzgadnianie zadań inwestycyjnych, przedsięwzięć gospodarczych, projektów itp. – władze miasta Elbląg w tym przypadku udzieliły takiej samej odpowiedzi jak władze gminy Tolkmicko. Tak samo jak władze gminy Tolkmicko władze miasta Elbląg oceniły działania z zakresu edukacji ekologicznej: uznały, że mają one duży pozytywny wpływ na atrakcyjność oraz rozwój miasta i okolicy. Natomiast nieco niżej oceniły działania z zakresu nawiązywania i utrzymywania kontaktów z jednostkami samorządu terytorialnego – Urząd Miejski w Elblągu ocenił wpływ tego typu przedsięwzięć jako duży.

W przypadku gminy Elbląg jej władze uznały, że wpływ działalności parku krajobrazowego nie jest tak istotny ze względu na to, że tylko niewielka część tej gminy znajduje się w granicach parku. Dlatego też władze gminy Elbląg uznały, że

sporządzenie projektu planu ochrony parku ma mały wpływ na jej rozwój, a ocena stanu środowiska przyrodniczego parku i sporządzenie projektów ochrony rezerwatów (leżących na terenie gminy Tolkmicko) nie ma wpływu na rozwój gminy Elbląg. Ponadto uznały, że inwentaryzacja zasobów przyrodniczych parku ma mały wpływ na rozwój tej gminy, za to za przeciętny uznały wpływ realizacji zadań dotyczących rezerwatu przyrody „Jeziro Drużno” (rezerwat ten znajduje się na terenie gminy Elbląg). W przypadku zadań z zakresu administrowania terenem parku gmina Elbląg oceniła wpływ takich zadań, jak: tworzenie mapy numerycznej, opiniowanie i uzgadnianie zadań inwestycyjnych, przedsięwzięć i projektów jako przeciętny oraz uznała, że tworzenie cyfrowych baz danych ma mały wpływ na rozwój tej gminy. Również za przeciętny został uznany wpływ na rozwój gminy takich zadań, jak: edukacja ekologiczna oraz przygotowywanie publikacji promocyjnych. Gmina Elbląg uznała, że zajęcia dla dzieci i młodzieży związane z „Dniem Ziemi” i „Dniem Ochrony Środowiska” mają mały wpływ na jej atrakcyjność i rozwój. Podobnie władze tej gminy oceniły nawiązywanie i utrzymywanie przez park krajobrazowy kontaktów z władzami lokalnymi.

Starostwo powiatowe Elbląg odniosło się tylko do zadań realizowanych przez Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej z zakresu edukacji ekologicznej, działań promocyjnych oraz zadań należących do grupy „inne działania”. Od lat jest prowadzona współpraca między parkiem krajobrazowym a starostwem właśnie w zakresie edukacji ekologicznej i działań promocyjnych, którą starostwo wysoko sobie ceni. Starosta powiatu elbląskiego uznał, że bardzo duży pozytywny wpływ na rozwój regionu mają realizowane przez park zadania z zakresu edukacji, a duży wpływ ma przygotowywanie i wydawanie publikacji promocyjnych oraz zajęcia dla dzieci i młodzieży związane z „Dniem Ziemi” i „Dniem Ochrony Środowiska”. Podobnie jak gmina Tolkmicko również starostwo powiatowe Elbląg za ważną (ocena: bardzo duży wpływ) uznało współpracę między parkiem krajobrazowym a władzami lokalnymi i stowarzyszeniami.

Wszystkie cztery jednostki uznały, że urządzenie siedziby parku nie ma dużego wpływu (odpowiedzi: wpływ mały lub przeciętny) na rozwój regionu.

Odpowiedzi na drugą część ankiety udzieliła gmina Tolkmicko i miasto Elbląg. Gmina Tolkmicko zaproponowała, że w kolejnych latach park krajobrazowy powinien realizować zadania dotyczące kształtowania świadomości społecznej mieszkańców w zakresie potencjalnych korzyści z istnienia tej formy ochrony przyrody. Dość często terenowe formy ochrony przyrody są w Polsce postrzegane jako przeszkoda w rozwoju regionu. Należy jednak pamiętać, że na tego typu obszarach mogą rozwijać się rozmaite formy turystyki, a więc mogą też pojawiać różnorodne przedsięwzięcia z tej branży, które przyniosą mieszkańcom wymierne korzyści. Władze gminy Tolkmicko zdają sobie z tego sprawę, ale potrzebna jest jeszcze pomoc pracowników parku, aby tę wiedzę upowszechnić wśród mieszkańców. Jednocześnie władze tej gminy przyznały, że wśród wydatków budżetowych nie

ma obecnie (na rok 2007) zaplanowanych środków na wsparcie działań parku. Nie wyklucza to jednak takiej pomocy finansowej w przyszłości.

Z kolei miasto Elbląg zaproponowało, aby pracownicy Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej w kolejnych latach podjęli się realizacji filmów edukacyjnych, podkreślających atrakcyjność przyrodniczą zarówno miasta, jak i regionu, promujących unikatową przyrodę parku. Takie zadania miasto Elbląg jest też skłonne w przyszłości współfinansować.

5. Wnioski

Z omówionych w artykule danych wynika, że władze lokalne zdają sobie sprawę z istotności działań podejmowanych przez Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej. Nawet tak pozornie odległe zadania, jak inwentaryzacja przyrodnicza, mogą w przyszłości wpłynąć na wzrost atrakcyjności regionu – na ogół efektem takich badań jest wytyczenie i urządzenie nowych szlaków turystycznych i/lub ścieżek przyrodniczych, a więc lepsze turystyczne zagospodarowanie regionu. Efektem takich prac są też publikacje promujące region, są to zatem działania istotne z punktu widzenia władz lokalnych. Za bardzo ważne (nie tylko z punktu widzenia władz lokalnych, ale i inwestorów) uznano wydawanie przez park krajobrazowy opinii i uzgadnianie warunków zabudowy, zadań inwestycyjnych itp. Wynika z tego, że władze lokalne, dla których działalność i istnienie parku krajobrazowego jest istotne, oceniają ją wysoko i równie wysoko cenią sobie współpracę z pracownikami parku.

Literatura

- Godlewska H., *Lokalizacja działalności gospodarczej*, Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych, Warszawa 2001.
- Gogolewska J., *Infrastruktura społeczna jako czynnik podniesienia konkurencyjności regionów na przykładzie Polski i niektórych państw UE*, [w:] *Konkurencyjność regionów*, red. M. Klamut, AE, Wrocław 1999.
- Kotliński A., *Nieco geografii*, [w:] *Powiat elbląski. Przyroda i historia*, red. A. Kotliński, Wydawnictwo TEKST, Elbląg 2000a.
- Kotliński A., *Ochrona przyrody i krajobrazu*, [w:] *Powiat elbląski. Przyroda i historia*, red. A. Kotliński, Wydawnictwo TEKST, Elbląg 2000b.
- Neuman I., *System ochrony i konserwacji przyrody*, [w:] *Walory krajobrazowe województwa elbląskiego*, red. A. Kotliński, Agencja Reklamowo-Wydawnicza A. Grzegorzcyk, Warszawa 1994.
- Pajda R., *Cele polityki ekonomicznej a gospodarka zasobami środowiska*, [w:] *Instrumenty rynkowe w ochronie środowiska*, red. S. Czaja. Biblioteka „Ekonomia i Środowisko” nr 29, AE, Jugowice-Wrocław 2002.
- Pawlaczyk P., Jermaczek A., *Poradnik lokalnej ochrony przyrody*, Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin 1995.

- Waldziński D., *Polityka regionalna w Polsce w okresie przemian kulturowo-cywilizacyjnych. Zarys problemu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2005.
- Wysocka E., *Podnoszenie efektywności funkcjonowania struktur terytorialnych*, [w:] *Polityka regionalna i jej rola w podnoszeniu konkurencyjności regionów*, red. M. Klamut, L. Cybulski, AE, Wrocław 2000.

Akty prawne

- Rozporządzenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr 1 z dnia 31 stycznia 2007 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej, DzUrz województwa warmińsko-mazurskiego nr 16, poz. 344.
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody, DzU nr 92, poz. 880 z późn. zm. – tekst ujednoczony za: www.sejm.gov.pl.
- Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych. DzU nr 249, poz. 2014 z późn. zm. – tekst ujednoczony za: www.sejm.gov.pl.
- Zarządzenie nr 110 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 czerwca 2006 w sprawie nadania statutu Parkowi Krajobrazowemu Wysoczyzny Elbląskiej.

Inne

- Plan Pracy Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej na rok 2006 – wykonanie, dokument elektroniczny.

LANDSCAPE PARKS ACTIVITY AND REGIONAL DEVELOPMENT ON THE EXAMPLE OF THE LANDSCAPE PARK OF THE ELBLĄG'S HEIGHTS

Summary

Landscape parks are one of the nature protection forms existing in Poland. These areas are created because of natural, historical, and cultural values existing in the region. The activity of the landscape park contains not only the nature protection, but also other forms. When it is proper, it can also influence economic development of the region. The author presents on the example of the Landscape Parks of the Elbląg's Heights. The article also includes opinions and expectations of the local authorities activities of the park.